

EGY „EL NEM ISMERT” ÓKATOLIKUS LELKÉSZ AZ ÁLLAMSZOCIALIZMUS KORÁBAN

Ambrus Ferenc (1914–1990)

A magyarországi ókatolicizmus történetéről Harsányi László és Sasvári László alapvető kutatásai és publikációi adják a legátfogóbb képet.² Széles Tamás inkább teológiai és ekkleziológiai szemlélettel közelített a témához.³ Ebben a tanulmányban – miután már több szereplőjéről és momentumáról is publikáltam a hazai ókatolikus mozgalmaknak⁴ – Ambrus Ferenc (1914–1990) szegedi ókatolikus lelkész pályáját igyekszem vázolni irathagyatéka alapján, amelyet unokája, Geishauer-Ambrus Viktória bocsátott rendelkezésemre, s akinek segítségét ezúton is köszönöm. A dolgozat függelékében forrásként közlöm Ambrus Ferenc 1980 áprilisában megfogalmazott önéletrajzát is.⁵

Ambrus Ferenc 1914. november 5-én született a Bács-Bodrog vármegyei Vas-kúton német származású (eredeti vezetékneve a Nuszpl) földműves család gyermekeként. Édesapja – aki az első világháborúban halt meg – Nuszpl Lőrinc, édesanyja Krix Teréz volt. Az özvegy édesanya férjhez ment Hárs Józsefhez, és Baja környékén telepedtek le egy tanyán.

A kis Ferenc tanulmányairól keveset tudni. Saját önéletrajza szerint a kalocsai jezsuita gimnázium, illetve kieszeminárium növendéke volt. A hagyatékában fellelhető dokumentumokból két biztos adat olvasható ki: 1929 júniusában a ciszterci rend bajai III. Béla Reálgimnáziumában végezte el a harmadik elemi osztályt (erről az iskola 1939-ban állított ki igazolást), az ötödik osztályos anyagból pedig 1941 nyarán tett magánvizsgát a Szegedi Királyi Katolikus Tanítóképző Intézet gyakorló elemi népiskolájában.

A belügyminiszter 6.397/1939. számú, 1939. augusztus 10-én kelt rendeletével Nuszpl Ferenc – aki akkor a szegedi Horthy Miklós laktanyában szolgáló gyalogos volt – családi nevét Ambrusra változtatta. 1941. október 10-én a Szegedi Ipartestülettől (5137/1941. számmal) szakács segédlevelet kapott, miután nyolc nappal korábban a segédi vizsgát jó eredménnyel teljesítette. Az 1940-es évek elején házasságát kötött Kéri Máriával (1920–2001), s két fiúgyermekük született.

1 A szerző az MTA-SZTE Vallási Kultúrakutató Csoport külső munkatársa.

2 HARSÁNYI 1988. 16–54.; HARSÁNYI 1989. 74–78.; SASVÁRI 1994. 81–125.

3 SZÉLES 2012. 51–55.

4 MIKLÓS 2010. 159–168.; MIKLÓS 2012. 247–254.; MIKLÓS 2013. 31–40.

5 AFH – A dolgozatban idézett valamennyi dokumentum fénymásolata a birtokomban van.

Ambrus Ferenc a második világháború után került kapcsolatba a máriavita ókatolikus egyházzal⁶ és annak fiatal vezetőjével, Fehérváry Tamás – eredeti nevén Csernohorszky Gyula – (1917–1984) püspökkel, aki előbb oktatta, majd egyháza számára pappá szentelte. A képzésről és a szentelés időpontjáról azonban ellentmondásosak a források.

Fehérváry Tamás – a Magyar Ókatolikus Püspökség fejlődés papírján – 1956. október 20-án adta ki a 233/1956. számú dokumentumot a következő szöveggel.

IGAZOLVÁNY

Alulírott ezennel hivatalosan igazolom, hogy Tiszt[elendő].

Ambrus Ferenc (lakik: Szeged, Kecskés-telep) elvégezte az előírt teológiai tanfolyamot az 1946–50-es tanévekben és ennek alapján nyert papszentelést Budapesten. Mint ilyen a fenti egyház elismert és működő papja.

Dr. Fehérváry Tamás
teológiai rektor

1981. december 20-án viszont ugyanő az alábbi tartalmú dokumentumot állította ki, már mint az 1965-ben alapított montreali Szent Tamás Nemzetközi Tradicionális Katolikus Főiskola elnöke.

Mint a volt budapesti „Janzen Kornél” ÓKATOLIKUS TEOLÓGIAI KOLLÉGIUM REKTORA ezennel hivatalosan igazolom, hogy Tisztelendő AMBRUS FEENC, szegedi lakos, elvégezte az ókatolikus teológiát 1947-ben

megfelelő

eredménnyel és áldozópappá lett általam szentelve.

Melynek hitelül kiadom a részére pótlásként az elveszett okmány helyett ezen igazolást.

Mgr. Dr. Thomas J. Fehérváry
érsek-metropolita⁷
kollégiumi elnök

6 A máriavita mozgalmat 1893-ban alapította Feliksa Kozłowska (1862–1921) – szerzetesi nevén Mária Franciska nővér – a lengyelországi Płock városában. Az alapító asszony célja világi, illetve szerzetesi közösség szervezése volt az Oltáriszentség és a Szent Szűz tiszteletére. Kozłowskának – elmondása szerint – többször voltak látomásai, misztikus élményei, amelyek során többek között Szűz Mária is megjelent neki. Követői számára Mária életét – innen a mozgalom neve – jelölte meg az életszentség példájaként. A mozgalom vezetőjét és tagjait 1906-ban X. (Szent) Pius pápa kiközösítette az egyházból. Egy évvel később a máriaviták új egyházat alapítottak. Magyarországon 1939-ben jelentek meg, misszió papjuk Csernohorszky Gyula, a későbbi Fehérváry Tamás püspök volt. – Lásd bővebben: CSERNOHORSZKY 1939.

7 Fehérváry Tamás kanadai éveiben vette föl az érsek-metropolita címet, Magyarországon püspökként működött. Noha rövid ideig járt a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem jogi karára, nincs tudomásom róla, hogy valaha is akár doktori címet, akár doktori fokozatot szerzett volna.

Ezzel szemben Ambrus Ferenc egyik feljegyzésében azt örökítette meg, hogy 1947. június 29-én szentelte pappá Fehérváry Tamás a Budapest, VI. kerület Benczúr utcai Szent Ágoston kápolnában. Az 1980-as években a magyarországi ókatolikus mozgalmak történetét kutató Sasvári Lászlónak viszont azt mondta, hogy Battonyán szentelték föl (a szentelésre Szegedről biciklivel ment át, kapott is a máriavitáktól egy fehér szerzetesi ruhát, amit azonban nem hordott, máriavita szerzetesi neve Fidelis volt).⁸

Fehérváry Tamás ókatolikus püspök – nem sokkal külföldre távozása előtt – 1960. július 18-án a budai káptalan tagjává, örkanonokká nevezte ki Ambrus Ferencet, aki 1963. június 15-én Kádár Jánosnak, mint a minisztertanács elnökének írt levelet. Ebben kifejtette, hogy szerinte lelkészi működésének „semmiféle törvényes akadálya nincs”, majd hozzátette: „Papi hivatásom betöltése mellett továbbra is ugyanúgy állásban akarok maradni egészen nyugdíjazásomig. Egyedüli célom a papi működéssel, hogy híveim nehéz lelki igényeit kielégíthessem áldozatos munkával – szabadidőmben. Tehát lelkészi funkciómban sem anyagi érdek, sem pedig más érdek nem vezet, hanem csak híveink szerény szolgálata.” Hasonló tartalmú kérelmet 1963 novemberében, 1964 novemberében, 1965 januárjában, 1967 júniusában, 1967 októberében, 1974 áprilisában, 1982 novemberében, 1983 januárjában, 1983 novemberében, 1984 decemberében, 1985 márciusában és 1988 szeptemberében is eljuttatott az Állami Egyházügyi Hivatal vezetőségének.

1964. november 17-én Ambrus Ferenc Palotay Sándorhoz, a Magyarországi Szabadegyházak Tanácsának ügyvezető igazgatójához fordult, s kérte lelkészi tevékenységének a szervezet általi elismerését és annak az állam előtti föl vállalását. Erre a megkeresésre másnap válaszolt Palotay. „Beadványával kapcsolatosan személyesen is tárgyalást folytattam Önnel és már akkor kifejtettem az Ókatolikus Egyház püspöki helynökének, dr. Thury Lajosnak, valamint a Szabadegyházak Tanácsának hivatalos véleményét, amely szerint nem áll módunkban Önnek működési engedélyt kiadni, illetve ilyen jellegű javaslatot tenni az Állami Egyházügyi Hivatal felé. A megokolásban többek között szerepelt az is, hogy Szegeden az Ókatolikus Egyháznak nincsen olyan működő csoportja, amelynek igénye lenne, hogy Ön papi tevékenységet fejtsen ki, és ez az igény kizárólag az Ön személyes problémája.”

Ambrus Ferenc egyházszerző és gyülekezetalapító kísérletéről 1965 elején a *Csongrád Megyei Hírlap* is tudósított. A meglehetősen gunyoros hangvételű és negatív tendenciájú cikkben olvasható, hogy Ambrus Ferenc harmincnégy hódmezővásárhelyi és harminckét szegedi lakos aláírásával adott be egy petíciót, amelyben kérte lelkészi működése állami engedélyezését. Az aláírások nagy részéről azonban kiderült, hogy nem eredetiek, s a kérelmet a valóságban csak Ambrus néhány munkatársa írta alá (rokonaik és ismerőseik nevében is).⁹

Végül – részben Thury Lajos (1903–1974) ókatolikus püspöki helynök ellenzése miatt – nem is kapta meg a működési engedélyt. Az eredetileg katolikus papként a nagyváradi egyházmegyében szolgáló Thury az 1950-es években – amikor

8 Dr. Sasvári László szíves szóbeli közlése. 2012. március 19.

9 *Csongrád Megyei Hírlap*, 1965. február. 25. 4.

Fehérváry Tamás ismét megszervezte egyházát – az akkor már máriavita jelzőjét és jellegét elhagyó magyar ókatolikus egyházhoz csatlakozott, amelynek 1957-től, mint püspöki helynök és címzetes apát a vezetője volt. Az ókatolicizmust ő képviselte a Magyarországi Szabadegyházak Tanácsában. Az 1960-as években főállású lelkész volt, s az államtól havi kétezer-hétszázhuszonöt forintnyi fizetést kapott.¹⁰

Thury Lajos elhunytá után, 1974 tavaszán Ambrus Ferenc újra levelet írt az Állami Egyházügyi Hivatalnak, s ismételten igényelte lelkészi működésének engedélyezését. Straub István főosztályvezető 1974. június 10-én küldte meg a szervezet elutasító válaszát. „A korábbi években hasonló megkeresése alkalmával már tisztázódott, hogy dr. Thury Lajos akkori püspöki helynök az Ön ókatolikus hovatartozását és tevékenységét nem ismerte el. A Szabadegyházak Tanácsa már akkor is megállapította, hogy az akkor és most levelében előadott igényének feltételei nincsenek biztosítva. Lelkészi működéséhez hozzájárulást nem kapott és ilyen tevékenységet törvényesen nem folytathat. Ennek figyelembevételével aláírásának az »ókatolikus lelkész« megjelölés nem használható.”

„Ne törődj vele, hogy ki mit mond. A fontos az, hogy te valóságos és érvényesen felszentelt pap vagy, ha nem adják meg az engedélyt, hagyd. Erőszakolni nem lehet. Majd egyszer talán az is meglesz. Most, hogy a Vatikán megegyezett velük, a békepapok is ellene vannak az engedélynek” – írta a kudarcok sorától megkeseredett Ambrus Ferencnek Fehérváry érsek 1975. február 15-én.

1975. július 1-jén Fehérváry levélben értesítette Ambrust arról, hogy megtalálta a teológiai bizonyítványát. „Megtaláltam az irattárban elfekvő bizonyítványodat, melyet itt küldök neked kérelemre.” Ugyanebben az iratban a kanadai emigrációban élő érsek arra buzdította papját, hogy látogassa meg Thury Lajos özvegyét és kérje el tőle egyháza hivatalos anyakönyveit, dokumentumait és bélyegzőit, amelyeket azonban Ambrus Ferencnek nem sikerült megszereznie.

1981. december 20-án Fehérváry – az egykori máriavita szerzetes, aki a rend és a mozgalom történetét 1939-ban külön kötetben meg is írta – már kifejezetten az ókatolikus jelleget és konfesszionális tartalmat hangsúlyozta, s ezt ajánlotta Ambrusnak is: „Máriavita egyházzal otthon ne foglalkozzál, mert ilyen hivatalosan soha nem létezett. Csak ókatolikus egyház. Te arra is voltál felszentelve papnak. Csak nem tudom az évet már, hogy mikor. Irattáram megsemmisült abban az időben.”

1981 augusztusában az „örkanonok-plébános” arról tájékoztatta a Magyarországi Szabadegyházak Tanácsának elnökségét, hogy megalakult az ókatolikus egyház szegedi egyházközsége, amelynek gondnoka Sebők István, gondnok-helyettese Sebők Istvánné, pénztárosa Nagy Sándor. Az egyházközség mellett egyháztanács is alakult. Ennek világi elnöke Masa Imre, pénztárosa Tapai László, gondnoka Joó Tibor volt. A levél megadta a miserendet is: vasárnap délelőtt tíz, hétköznap reggel nyolc órakor került sor a szertartásokra.

Fehérváry Tamás – mint „érsek-metropolita, máltai lovag” – 1982. április 27-én levélben fordult a magyar szabadegyházak testületéhez. Ahhoz kérte a szervezet támogatását, hogy Ambrus Ferenc az államtól megkapja az engedélyt a nyilvános

¹⁰ MOL XIX-A-21-c. 680. 1.

lelkészi működéshez, s „gyakorolhassa kötelességét és hivatását Szegeden a saját házában lévő kápolnában a hozzá forduló még megmaradt csekély híveink részére – az egykori 25.000 híveink csekély töredékének”.¹¹ (Természetesen erős túlzás, hogy akár a máriavita mozgalomnak, akár az ókatolikus felekezetnek bármikor is lett volna huszonezezer híve Magyarországon.)

1982 nyarán az Állami Egyházügyi Hivatal Csongrád megyei munkatársánál, Varga Istvánnál járt Ambrus Ferenc, aki azonban részletes anyagot kért az – akkor még máriavita – ókatolikus egyház 1940-es évekbeli működéséről, s semmi biztatót nem mondott, sőt azzal fenyegette meg Ambrus Ferencet, hogy ha továbbra is illegális egyházi tevékenységet folytat, megbünteti háromezer forintba őt is és azokat is, akik részt vesznek az istentiszteletein. Erre Ambrus – derül ki Fehérváry Tamásnak írott egyik 1983. júniusi leveléből – a következőket válaszolta: „Az én lakásomon azokat a személyeket, akik hozzám jönnek, én úgy szórakoztatom, ahogyan én akarom.”

Viczian János baptista lelkész, a Szabadegyházak Tanácsának főtitkára viszont azt tanácsolta, hogy végezze nyugodtan papi tevékenységét. Mint Ambrus fogalmazott Fehérváry Tamásnak 1982. augusztus 8-án írt levelében: „Viczián testvér mondta, hogy misézzek szép csendesén, ne törődjek semmivel”. Ugyanekkor közölte a szegedi pap az érsekével, hogy Battonyán és Kevermesen igyekezett fölvenni a kapcsolatot egykori híveikkel. Ők azonban nem akartak ismét az ókatolikus felekezethez csatlakozni, többségük ezt idős korával indokolta, de voltak – olvasható Ambrus imént idézett levelében –, akik azt állították, hogy kommunisták lettek és nem foglalkoznak a vallással, míg mások azt közölték, hogy már a római katolikus templomba járnak.

Ambrus Ferenc 1983 januárjában, 1984 decemberében és 1985 márciusában is levélben fordult Miklós Imréhez, az Állami Egyházügyi Hivatal elnökéhez, s egyrészt lelkészi tevékenységének engedélyezését kérte, másrészt lelkészi javadalmazás megállapítását és kiutalását igényelte. 1983. január 30-i levelében így fogalmazott: „Szolgálatomat és lelki gondozói munkámat nem akarom szektás illegálitással, hanem a szabadegyházak testvéri közösségében és Magyar Népköztársaságunk és szocializmust építő népünk rendjében s törvényében biztosított vallásszabadságban elismerten végezni.” 1983 végén Ambrus Ferenc már mint a magyarországi ókatolikus egyház szegedi Szent Rita plébániájának lelkésze írt alá leveleit. Ez a plébánia azonban szintén nem rendelkezett sem állami elismeréssel, sem működési engedéllyel.

1983. július 10-én kelt levelében Ambrus Ferenc jelezte Fehérvárynak, hogy egyházszerezői munkája újabb fázisba lépett. Találkozott ugyanis ókatolikus hívekkel és közösségekkel a jugoszláviai Szabadkán, Kishegyesen és Péterváradon, akik föl is kérték, hogy a lelkész nélküli gyülekezetekben helyettesítő szolgálatot lásson el és ünnepek alkalmával mutasson be misét. Ambrus ekkor kérte az érsektől az érseki helynöki kinevezést, valamint, hogy jelöljön ki számára egy európai püspököt, aki a lelkipásztori utánpótlás biztosítására, újabb papokat szentelhet.

¹¹ MOL XIX-A-21-c. 680. 4.

Erre reagálva 1983. szeptember 2-án Fehérváry Tamás Montrealban kiadott egy dekrétumot, amelyben Magyarország számára koadjutor-püspökké nevezte ki az Idsteini Szent Ágoston Kanonok Közösség apát-püspökét, Winfried Düngen (1949–1984) címzetes büraburgi püspököt. A tradicionális katolikus Düngen nem sokkal később – Fehérváry halála után – jelentkezett is levélben Ambrus Ferencnél, s közölte vele, hogy a joghatósága alá tartozik, valamint adatokat (tanulmányokra, szentelések helyére és idejére, rítusra stb. vonatkozóakat) kért tőle. A fiatal püspök magyarországi törekvéseinek – Ambrussal való kapcsolatának – aztán váratlan halála véget vetett.

1984-ben Ambrus ismét Miklós Imre egyházügyi államtitkárhoz fordult, s nemcsak korábbi kéréseit ismételte el, hanem tájékoztatta arról is az Állami Egyházügyi Hivatal vezetőjét, hogy amikor 1956/1957-ban a Fehérváry Tamás vezette magyar ókatolikus egyház szabadon működhetett egy váci paptársa (akit nem nevezett meg) apátkanonoki, míg ő maga örkanonoki kinevezést kapott. Az erről szóló dokumentumot akkoriban be is mutatta a szegedi egyházügyi megbízottnak, Rátkai Jánosnak, aki az eredeti iratot megtartotta, így az nincs a birtokában.

Ambrus Ferenc 1990. július 19-én hunyt el Szegeden, a római katolikus egyház szertartása szerint temették el a szeged-alsóvárosi temetőben. Sírján olvasható egyházi titulusa: „ókatolikus örkanonok”.¹²

Hivatalos állami elismerést és lelkészi működési engedélyt soha nem kapott.

12 A halálzási adatokat Tóth Tamás szegedi kutató bocsátotta rendelkezésemre.

FÜGGELÉK

ÖNÉLETRAJZ

Nevem: Ambrus Ferenc. 1914. november 5-én születtem, Vaskút községben. Földműves családból származom. Édesapám¹³ az első világháborúban meghalt, édesanyám¹⁴ pedig ismét férjhez ment és a mostohaapámmal¹⁵ a bácsbokodi hártárban építettek tanyát. Ott éltem gyerekkoromban és onnan jártam iskolába a Bajaiszőlőbe. Délelőttöként az iskolában voltam, délután pedig a sertéseket legeltettem.

Szüleim nem éltek jól, sokat veszekedtek miattam. Ezért édesanyám beadott engem a kalocsai Jézustársasági rendházba jezsuita növendéknek. Remélte, hogy így véget vet az otthoni civakodásoknak.

Az iskolai szünetben az egész nyári szabadságot is a küsszemini szemináriumban töltöttem. Délelőttöként ablakot tisztítottam és felsúroltam mind a nyolc osztálytermet. Délutánoként pedig felvágtam egy vagon fát. Mindezért szállást és kosztot kaptam. Így telt az életem 15 éves koromtól egészen addig, míg el nem vittek katonának.

Leszerelésem után nem akartam visszamenni a rendházba, de haza sem mehettem, mivel a mostohám nem szívelte.

Szegedre kerültem a volt Horthy kollégiumba segédmunkásnak, de mikor eljött az iskolai nyári szünet és a diákok hazamentek, minket is elbocsátottak.

Már megint nem volt sem szállásom, sem kitartásom, vehettem ismét a vándorbotot. Felmentem gyalog étlen-szomjan Budapestre. Itt sikerül elhelyezkednem az Adria Szállóban londonernek. Ekkor ismét behívtak katonának Szegedre, a Horthy laktanyába. Közben letettem a szakácsvizsgát és sikerült újra Szegeden elhelyezkednem.

Kitört a második világháború. Szerencsésen hazaérkeztem onnan, de ismét munkanélküli voltam. Később elmentem hidépítéshez segédmunkásnak. Megnősültem. Két fiunk született. Voltam cséplőgép ellenőr Pécsen, ahová kerékpárral mentem el. Cséplés után újra visszatértem Szegedre. Sikerült újra elhelyezkednem Szegeden szakácsként a Bíró Szép Anna Kollégiumban.

Időközben megismerkedtem dr. Fehérváry Tamással¹⁶, aki ókatolikus püspök volt, és kértem tőle szeminárium felvételemet. A teológia elvégzése után pappá szentelt. Missziós papként működtem.

A Rákosi-rendszer feloszlott – a Hegedűs-kormány rehabilitált bennünket. Jött az ellenforradalom. Dr. Fehérváry a Nagy Imre-kormányhoz csatlakozott, majd disszidált.¹⁷

13 Nuszpl Lőrinc

14 Krix Teréz

15 Hárs József

16 Fehérváry Tamás – született Csernohorszky Gyula – ókatolikus püspök, majd érsek (1917–1984).

17 Hogy Fehérváry a forradalmi Nagy Imre-kormányt támogatta volna 1956-ban, más adat nem erősíti meg.

Egy dr. Thury Lajos nevű római katolikus teológiai tanár¹⁸ kilépett a hitéből és átpártolt egy görögkeleti szertartású Németh nevű püspökhöz.¹⁹ Ennek a püspöknek azonban menekülnie kellett és kiment Amerikába. Dr. Thury így állás nélkül maradt. Megnősült, felesége könyveket árult a piacon, férjét is ő tartotta el. Közben kérte felvételét az adventista felekezethez, de onnan sikkasztás miatt menesztették.

Utána az ókatolikus egyházhoz jelentkezett, ahová dr. Fehérváry fel is vette és kinevezte érseki helynöknek.²⁰

Egy pár nap múlva azzal jött hozzám, hogy a kormány őt nevezte ki érseki helynöknek és a Fehérváry-féle garnitúrából nem tarthat meg senkit. A kormány-nak ez a kívánsága – mondotta.

Többször jártam nála és kértem, járuljon hozzá, hogy a szegedi híveim pászto-ra lehessenek. Erre azt válaszolta, hogy nekem nincs római teológiám.

Egy alkalommal panaszkodott nekem dr. Thury felesége, hogy férje rosszra neveli 17 éves fiát. Pálinkával itatja, utcanőket visz fel hozzá. Ezenkívül még elmondta, hogy férjének van egy barátnője, többször megverte őt és gyakran rendez botrányos jeleneteket.

Egyszer éppen náluk jártam, amikor feleségét hajánál fogva húzta le az emeletről. Meg akartam védeni az asszonyt, szóltam dr. Thury-nak, hogy ne bántsa, mire ő kiutasított a lakásból. Mivel azonban nem távoztam, kijelentette, hogy bosszút fog állni rajtam.

Míg ő, és legjobb barátja, dr. Palotai Sándor²¹ él, – mondotta – nem fogsz te az egyháznál működni. Ha én meghalok, tette hozzá, lehúzzák a rolót, vége lesz az ókatolikus egyháznak.

Mélyen tisztelt Elnök Úr, a még megmaradt híveim listáját és kérését mellékelten küldöm.²²

Megemlítem még, hogy a 86 esztendőös édesanyám szeretné megérni, hogy az oltárnál misézhessek és én adjam fel neki a betegek szentségét.

Szeged, 1980. április 12.

Tisztelettel
Krisztusban legkisebb testvére

Ambrus Ferenc

18 Thury Lajos (1903–1974) ugyan teológiai doktorátus szerzett, de nem volt teológiai tanár. Katolikus papként egyetlen helyen szolgált segédlelkészként: a ma Romániához tartozó Kárásztelken.

19 Németh István Szentesen tevékenykedett ortodox püspökként a két világháború között.

20 Valójában címzetes apátnak és püspöki helynöknek.

21 Palotay Sándor (1926–1979) adventista lelkész, a Magyarországi Szabadegyházak Tanácsának ügyvezető igazgatója (1961-től), majd elnöke (1966-tól).

22 Miklós Imre (1927–2003) államtitkár, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke. Az 1960-as évektől az 1980-as évekig több olyan ív maradt fenn Ambrus Ferenc hagyatékában, amelynek aláírói kérik lelkészi működésének engedélyezését.

Irodalom

CSERNOHORSZKY Gyula Ottó

1939 *Máriavita ó-katolikus egyház, vagy a római szentszéktől elszakadt máriavita rend rövid története és alaptörvényei*. Budapest.

HARSÁNYI László

1988 *Ókatolicizmus Magyarországon*. Budapest. (Kézírtatos egyetemi szakdolgozat.)

1989 *Ókatolikusok Magyarországon. Világosság*. 1. sz. 74–78.

MIKLÓS Péter

2010 *Máriavita ókatolikus püspöki pásztorlevél 1945-ből. Magyar Egyháztörténeti Vázlatok*. 1–2. sz. 159–168.

2012 *A máriavita ókatolikus mozgalom magyarországi történetéhez*. In: Povedák Kinga közreműködésével Barna Gábor (szerk.): *Vallás, közösség, identitás*. Szeged. 247–254.

2013 *Kubinyi Viktor életrajzához*. In: Széles Tamás (szerk.): *Kubinyi*. Budapest. 31–40.

SASVÁRI László

1994 *Ókatolikus mozgalmak Magyarországon. Magyar Egyháztörténeti Vázlatok*. 1–2. sz. 81–125.

SZÉLES Tamás

2012 *Ókatolikus ébredés. Theológiai Szemle*. 1. sz. 51–55.

Levéltári és kéziratos források

Magyar Országos Levéltár (MOL)

Allami Egyházügyi Hivatal Adattára. XIX–A–21–c. 680. 1–4.

Ambrus Ferenc hagyatéka (AFH)

Magántulajdonban a leszármazottaknál.

(Az idézett dokumentumok másolatai a szerző birtokában.)

Sajtótermék

Csongrád Megyei Hírlap, 1965. február. 25.

MIKLÓS, PÉTER

AN “UNACKNOWLEDGED” OLD CATHOLIC PRIEST DURING STATE SOCIALIST HUNGARY FERENC AMBRUS (1914-1990)

Ferenc Ambrus (1914–1990) old Catholic priest failed to be acknowledged by the Hungarian state socialist primal church-political institution, the State Department for Religion regardless his constant efforts from the 1960s to the late 1980s. Ambrus was a descendant of a peasant family of German origins. His original name (Nuszpl) was hungarianized in 1939. After World War II he encountered Tamás Fehérváry (1917-1984) Old Catholic bishop who ordained him. The bishop, who later emigrated to Canada and Ambrus had an active correspondence from the 1970s. The letters are the primary source of the present paper.

1. kép: Ambrus Ferenc (1914-1990)
ókatolikus órkanonok

2. kép: Ambrus Ferenc lelkészi igazolványa
(1957)